

ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ: АНАЛІЗ ПРАВОВОГО СТАНУ

Письменна О. П.

Донецький національний університет імені Василя Стуса, Вінниця (Україна)

e-mail: o.pysmenna@donnu.edu.ua

Проблема інформаційної безпеки після початку повномасштабного вторгнення російської армії на територію України стає актуальною не тільки для України, а й для багатьох країн світу. Щодня держава-агресор не лише руйнує Україну, вбиваючи українців, але й наносить інформаційні атаки на українське населення, яке є частиною її військової пропаганди. Її мета – за допомогою спотвореної інформації посіяти страх та паніку в українському суспільстві, спричинивши дестабілізацію політичної та соціально-економічної ситуації в Україні. Тому доцільно провести правовий аналіз стану інформаційної безпеки України.

Дослідження сучасних особливостей інформаційної безпеки України проводили науковці В. Бондаренко, Ю. Горбань, М. Дмитренко, А. Марущак, В. Петрик, Б. Кормич, О. Черевко та ін.

Доцільно згадати підходи до характеристики інформаційної безпеки у контексті національної безпеки. З одного боку, інформаційну безпеку розглянуто як самостійний елемент національної безпеки будь-якої країни, а з іншого – як інтегрований складник будь-якої іншої безпеки: військової, економічної, політичної тощо. Найповнішим є таке визначення: інформаційна безпека – це стан захищеності життєво важливих інтересів особистості, суспільства і держави, за якого зводиться до мінімуму завдання збитків через неповноту, невчасність і недостовірність інформації, негативний інформаційний вплив, негативні наслідки функціонування інформаційних технологій, а також через несанкціоноване поширення інформації [1].

Загрози національній безпеці України в інформаційній сфері – це сукупність умов та чинників, які становлять небезпеку життєво важливим інтересам держави, суспільства і особи через можливість негативного інформаційного впливу на свідомість та поведінку громадян, а також на інформаційні ресурси та інформаційно-технічну інфраструктуру [2].

Після початку російської воєнної агресії проти України, коли інформаційний складник став важливим елементом, відбулася реформа національного інформаційного законодавства. Якщо говорити про національно-правову регламентацію забезпечення інформаційної безпеки, то потрібно зазначити нормативно-правові акти у цьому напрямі з 2014 року: рішення Ради національної безпеки і оборони України «Про заходи щодо вдосконалення формування та реалізації державної політики у сфері інформаційної безпеки України» від 28 квітня 2014 р., яке ввів у дію Указ Президента України від 1 травня 2014 р. № 449/2014. Це рішення сформулювало комплексний підхід до системи забезпечення інтересів України у сфері

інформаційної безпеки та спонукало органи влади до майбутніх заходів і перетворень у цій галузі. Рішення містило правдиве твердження про те, що «останнім часом Російська Федерація розповсюджує недостовірну, неповну та упереджену інформацію про Україну, намагаючись маніпулювати суспільною свідомістю в Україні та за її межами» [3].

Одним з головних дієвих способів боротьби із загрозами інформаційної безпеки стає кібербезпека. Важливим міжнародно-правовим актом у сфері забезпечення інформаційної безпеки є Конвенція про кіберзлочинність з метою підвищення ефективності кримінальних розслідувань і переслідувань, які пов'язані з комп'ютерними системами та даними від 2001 року. Конвенція закріплює можливості збирати докази щодо кримінального злочину в електронній формі. Україна ратифікувала цей міжнародний документ у вересні 2005 року, визнавши, що формування спільної кримінальної політики є необхідним для захисту суспільства від кіберзлочинів. У межах ратифікованої конвенції Україна зобов'язалася привести своє законодавство у відповідність до Конвенції і забезпечити захист своїх критичних інфраструктур від кібератак, вдосконалювати заходи з кібербезпеки та розвивати відповідну інфраструктуру [4].

14 січня 2015 року Кабінет Міністрів України ухвалив Постанову, згідно з якою створюється Міністерство інформаційної політики України, пріоритетними завданнями якого є протидія інформаційній агресії з боку Російської Федерації; розроблення ефективної стратегії інформаційної політики держави та Концепції інформаційної безпеки України; узгодженість та координація функціонування і діяльності органів державної влади в інформаційній сфері. З метою протидії негативним впливам інформаційної пропаганди та інформаційних війн, задля нейтралізації та упередження реальних та потенційних загроз в інформаційному просторі України Рада національної безпеки і оборони України ухвалила рішення «Про заходи щодо вдосконалення формування та реалізації державної політики у сфері інформаційної безпеки України» [5].

Також потрібно згадати закріплення основних напрямів державної політики з питань національної безпеки в інформаційній сфері, визначені у Законах України «Про національну безпеку України», «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки», «Стратегії національної безпеки України».

28 грудня 2021 року Указом Президента України від № 685/2021 була затверджена «Стратегія інформаційної безпеки», яка визначила актуальні виклики та загрози національній безпеці України в інформаційній сфері, стратегічні цілі та завдання, спрямовані на протидію таким загрозам, захист прав осіб на інформацію та захист персональних даних. Метою Стратегії є посилення спроможностей щодо забезпечення інформаційної безпеки держави, її інформаційного простору, під-

тримки інформаційними засобами та заходами соціальної та політичної стабільності, оборони держави, захисту державного суверенітету, територіальної цілісності України, демократичного конституційного ладу, забезпечення прав та свобод кожного громадянина [6].

У 2023 році була прийнята «Стратегія інформаційної безпеки на період до 2025 року», план заходів до неї затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30 березня 2023 р. № 272-р, стратегічною цілю якої визначена «Протидія дезінформації та інформаційним операціям, насамперед держави-агресора, спрямованим, серед іншого, на ліквідацію незалежності України, повалення конституційного ладу, порушення суверенітету і територіальної цілісності держави, пропаганду війни, насильства, жорстокості, розпалювання національної, між-етнічної, расової, релігійної ворожнечі та ненависті, вчинення терористичних актів, посягання на права і свободи людини і громадянина» [7].

Отже, в умовах сучасних інформаційних протистоянь, захисту інформаційного суверенітету Україна потребує створення потужної та ефективної системи інформаційної безпеки, захищений національний інформаційний простір шляхом створення належного правового підґрунтя для інформаційної безпеки України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ПОСИЛАНЬ

1. Кормич Б. А. Захист інформаційної безпеки як функція держави. *Організаційно-правові основи політики інформаційної безпеки України*: дис. д-ра юрид. наук: 12.00.07. Харків: НУВС, 2004. 359 с. URL: <http://www.mego.info/матеріал/23-захист-інформаційної-безпеки-як-функція-держави>
2. Про захист журналістики та безпеку журналістів та інших медіаучасників: декларація Комітету міністрів Ради Європи від 30 квітня 2014 р. URL: <http://surl.li/ktytly>
3. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 28 квітня 2014 року «Про заходи щодо вдосконалення формування та реалізації державної політики у сфері інформаційної безпеки України»: Указ Президента України від 01.05.2014 № 449/2014. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/go/laws/show/449/2014/paran2#n2>
4. Методи інформаційного захисту простору. Інформаційна безпека України. URL: <http://www.ua.textreferat.com/referat-7471.html>
5. Про заходи щодо вдосконалення формування та реалізації державної політики у сфері інформаційної безпеки України Рішення Ради національної безпеки і оборони України від 28 квітня 2014 р. URL: <http://www.zakon5.rada.gov.ua/laws/show/n0004525-14>
6. «Стратегія інформаційної безпеки». Затверджено Указом Президента України від 28 грудня 2021 р. № 685/2021е URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/685/2021#n14>
7. «Стратегія інформаційної безпеки на період до 2025 року». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/272-2023-%D1%80#n14>